

IXTISOSLASHTIRILGAN MAKTAB-INTERNATLARIDA MUSIQA TARBIYASINING AHAMIYATI

Safarov Nusrat G‘ayratovich

Abdurauf Fitrat nomidagi Buxoro
maqom san‘atiga ixtisoslashtirilgan maktab-
internatining oliy toifali o‘qituvchisi

ВАЖНОСТЬ МУЗЫКАЛЬНОГО ВОСПИТАНИЯ В СПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫХ ШКОЛАХ

Сафаров Нусрат Гайратович

Бухарская маком имени Абдурауфа Фитрата
Специализированная школа искусств
Преподаватель высокого уровня

ANNOTATSIYA

Barkamol avlod tarbiyasida musiqa san‘atining tutgan o‘rni beqiyos. Chunki, musiqa tabiatiga ko‘ra inson hissiyotiga kuchli ta‘sir eta olish xususiyati bilan birga, o‘quvchilarni nafosat olamiga olib kirish va axloqiy, g‘oyaviy tarbiyalashning muhim vositasidir. Shunday ekan, musiqaning ana shu o‘tkir tarbiyaviy kuchidan foydalanib, har bir insonni avvalambor oilada, so‘ngra bog‘chada undan keyin esa maktab dargohida vatanparvarlik, ota-onani ulug‘lash, istiqlol g‘oyalariga sadoqat ruhida tarbiyalash, o‘quvchi yoshlarning nafosat dunyosini o‘stirish, ularda yuksak ma‘naviy-axloqiy sifatlarni takomillashtirishi lozim.

Kalit so‘zlar: - O‘qitish, faoliyat, kreativ, zakovat, tafakkur, xarita, innovatsiya, global, pedagog, fikr, samara

АННОТАЦИЯ

Роль музыкальной индустрии в воспитании поколения Баркхэмов незначительна. Потому что, помимо того, что музыка способна сильно влиять на человеческие эмоции благодаря своей природе, она является важным средством вовлечения студентов в мир самодостаточности и воспитания их в нравственном и суеверном духе. Поэтому, используя эту острую воспитательную силу музыки, важно воспитывать всех сначала в семье, а затем и в саду в духе патриотизма, родительского великолетия, верности своим идеалам, возвращая мир самодостаточности молодежи, повышая ее высокие морально-этические качества.

Ключевые слова: - Обучение, труд, творчество, интеллект, мышление, карта, инновация, глобальное, педагогическое, мышление, эффективность

Musiqiy ta'limni takomillashtirish, musiqa darsi samaradorligini oshirish, o'quvchilarning yosh individual xususiyatlarini hisobga olgan holda mashg'ulotlarini aniq tashkil qilish davr talabidir. Bu ishlarni amalga oshirish bilan bir qatorda o'qituvchidan ta'lim vositalaridan unumli foydalanish, qulay metodlarni qo'llash va izlanishni talab etadi. Shu tartibda olib borilgan ta'lim-tarbiya ishlari o'quvchilarning bilim darajasini o'stiradi, umumiy va musiqiy dunyoqarashini shakllantirib kamol topishi uchun zamin tayyorlaydi. Ilg'or pedagogik tajribalarni o'rganish shundan dalolat beradiki, darsni turli bosqichlarga bo'lib olib borish ijobiy natijalar beradi.

Birinchi bosqichda o'quvchilarni darsga tayyorlash bo'lib, ularni darsda qilinadigan ishlar bilan tanishtirish yakka hamda jamoaviy vazifalarni belgilashdan iborat.

Ikkinchi bosqich bilim va malakalar bilan bog'liq bo'lib, bunda o'quvchilarning mustaqil fikrlashlari uchun bilimlar doirasini kengaytirishga, mavzuga mos ko'nikmalarni ko'rsatishga ijodiy foliyatini oshirishga erishiladi.

Uchinchi bosqichda olingan bilimlarning o'zlashtirish darajasi aniqlanadi, o'quvchilarning idrok etish qobiliyatlari tekshiriladi.

Maktablarda olib boriladigan musiqiy tarbiya o'quvchilarning tafakkur manbaini rivojlantirish bilan birga ularning ijodiy qobiliyatlarini o'stirib, fikrlash doirasini kengaytirib, musiqa olamiga olib kiradi. Musiqaning sehrli tovushlari hayotni yangi buyoqlarda ko'rsatib, yosh avlodni nafosat jihatidan tarbiyalab boradi. Musiqa tarbiyasining maqsadi yosh avlodni milliy musiqa merosimizga vorislik qila oladigan va umumbashariy musiqa boyliklarini qadrlaydigan madaniyatli kishilar qilib tarbiyalashdan iborat. Vazifasi esa o'quvchilarda musiqa san'atiga nisbatdan mehr – muhabbat va qiziqishini shakllantirishdir.

O'quvchilar halq musiqasi haqida ilk tushunchani boshlang'ich sinfdan boshlab oladilar. Musiqa ta'limining boshlang'ich bosqichida xalq an'analari va milliy musiqa qadriyatlariga suyanib ish olib borish maqsadga muvofiq bo'ladi. Musiqa madaniyati dasturida ko'rsatilishicha, musiqa madaniyatining mohiyati avvalo, darslarning muayyan mavzulari har bir chorak uchun belgilangan bosh mavzulardan kelib chiqadi va o'qish davomida musiqaning asosiy vazifasini tushunishga yordam beradi.

Shuningdek, musiqa tinglash, qo'shiq kuylash va musiqa savodi mashg'ulotlari darsning mustaqil qismi emas, balki dars mavzusini ochib beruvchi musiqa faoliyati sifatida qabul etiladi. Dars mavzusining qiziqarli bo'lishi va ta'lim samaradorligini oshirish maqsadida raqs, musiqali-ritmik harakatlar, chapakda va bolalar cholg'u asboblari: shiqildoq, doyracha, qoshiq va boshqalar orqali musiqaga jo'r bo'lish, hamda musiqa ijodkorligi kabi yangi musiqa faoliyatlari qo'llaniladi. Ushbu faoliyatlar zahirida o'yin xususiyatlari mavjudligi tufayli ular o'quvchilarda katta qiziqish uyg'otadi.

Boshlang'ich sinf "Musiqa madaniyati" darslarida yil mavzusi "YAkka navozlik", "Jo'r navozlik" va "Jo'rsozlik" deb belgilangan. O'qituvchi o'quv yili davomida mazkur mavzuni yoritir ekan, avvalambor o'quvchilar e'tiborini o'zbek milliy musiqamizning go'zalligi uning ohang va usullarining dilkashligiga, mazmun jihatidan rang-barang va yoqimlilikiga qaratiladi. Jumladan, ikkinchi sinf dasturidan o'rin olgan ko'plab qo'shiqlar qatori X.Raxmat she'ri, N.Norxo'jaev musiqasi bilan

ijro etiladigan “O‘zbekimdan aylanay” qo‘shig‘ini tinglash va ijro etish o‘quvchilarda katta hissiyot, ko‘tirinki ruh uyg‘otadi. Qo‘shiqdagi musiqaning ulug‘vorligi, so‘z va ohangning mushtarakligi o‘quvchilar e‘tiborini o‘ziga tortadi.

O‘zbekiston ona yurt,	Hammani teng siylaydi
Dunyoda durdona yurt.	Tinchlik omad tilaydi.
Xalqi tanti mehnatkash	O‘ylagani yaxshilik
Do‘stlikda yagona yurt.	Kundan-kunga gullaydi.

Qalbidek pok osmoni,	O‘zbekimdan aylanay,
Butdir iymon vijdoni.	O‘zligimdan o‘rgilay.
Fe‘li kengdir shu sabab,	Men ham shu yurt farzandi,
To‘kindir dasturxoni.	Xizmatiga shaylanay.

O‘quvchilar qo‘shiq orqali Vatanimiz, yurtimizni uning tabiatini, xalqi mehnatsevar, do‘stparvar ekanligini, musaffo va tiniq osmoni qalbidek pokligi-yu, iymoni vijdoni butunligini, qo‘li ochiqligi-yu dasturxoni doimo to‘kin-sochinligini tushunib olishadi. Bu qo‘shiq orqali ularda go‘zal ozod va obod Vatan uchun g‘ururlanish, faxrlanish, uni avaylab-asrash, uning ravnaqi uchun xizmat qilish hislari paydo bo‘ladi.

O‘quvchilar darsning musiqa tinglash qismida o‘zbek xalq kuylaridan “Qashqarcha”, “Dutor bayoti”, “CHamanda gul”, “Dilxiroj”, “Qari navo”, “Gulxan”, “Xorazm lazgisi” rus kompozitori M.I.Glinkaning “Polkasi” kabi sur‘ati tez, jozibali, usuli va ohang yo‘li rang-barang bo‘lgan kuylarni tinglaydilar va ayniqsa xalq kuylaridagi ijro go‘zalligini, milliy sozlarning ya‘ni rubob, chang, dutor, g‘ijjak, doyra, nay kabi cholg‘ularimizning yoqimli jarangini, milliy musiqamizga xos bo‘lgan betakror ohanglarini, usullar, nola-yu qochirimlar kabi musiqaning chinakam nafosatini chuqur his etadilar. Bu esa o‘z navbatida o‘quvchilarda estetik did, musiqiy o‘quv qobiliyat va ijodkorlik kabi sifatlarni o‘stirib borishda xizmat qiladi.

Xulosa, qilib aytganda, kelajagimiz bo‘lgan yosh avlodni har tomonlama go‘zal, bilimdon, ma’naviy kamolot sari etaklab nafasat dunyosini yarata oladigan barkamol inson qilib tarbiyalash bizning asosiy vazifamizdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Yarashev J. Artistic and Aesthetic Features of " Buchor" Tune //Eastern European Scientific Journal. – 2019. – С. 118-122.
2. Yarashev J. T. " BUKHORCHA" AND" MAVRIGI" SONG CLASSES–AS A NATIONAL AND NOETIC SPIRITUAL VALUES OF THE UZBEK NATION //Сборники конференций НИЦ Социосфера. – Vedecko vydavatelske centrum Sociosfera-CZ sro, 2013. – №. 39. – С. 114-117.
3. Ярашев Ж. Т. SONGS OF COMPOSITE CYCLES OF" BUHORCHA" AND" MAVRICHİ" AS MUSICAL VALUES FOR UZBEK PEOPLE //Актуальные проблемы современной науки. – 2012. – №. 2. – С. 93-95.
4. Ярашев Ж. Т. Музыкальная терапия //Scientific progress. – 2021. – Т. 1. – №. 5. – С. 641-647.
5. Ярашев Ж. Т. Нравственное и эстетическое воспитание учащихся в сотрудничестве с семьей и школой //Academy. – 2021. – №. 3 (66). – С. 42-44.
6. Ярашев Ж. Художественно-эстетические особенности мелодии «Бухорча» //Восточноевропейский научный журнал. – С. 118-122.
7. Uzakova M. et al. Pedagogical Views of Modern Enlighteners on Art and Music //International Journal of Discoveries and Innovations in Applied Sciences. – 2022. – Т. 2. – №. 6. – С. 56-60.
8. Tourayevich Y. J., Uktamovna M. D. METHODS OF DEVELOPING STUDENT VOCAL DYNAMIC SENSE IN MUSIC CULTURE CLASSES //Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities. – 2022. – Т. 2. – №. 1.5 Pedagogical sciences.

9. Turaevich Y. J., Botirovna K. M. Creativity in the development of music and pedagogical activity in higher education //Thematics Journal of Arts and Culture. – 2022. – T. 6. – №. 1.

10. Yarashev D. T., Akhrorov K. K. IN THE GROWTH OF MUSICAL ABILITIES OF STUDENTS IMPORTANCE OF USING THE ACT //Web of Scientist: International Scientific Research Journal. – 2022. – T. 3. – №. 02. – C. 792-796.

11. Kambarova M.B “O‘quvchiarda kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirishning nazariy asoslari”. Scientific journal Scholar volume2, Issue 3. ISSN 2181-4147 VOLUME2, ISSUE 3 JANUAR 2024. 36-37-38-39-40 betlar